

Raideliikenteen valvontasuunnitelma 2026

Sisällys

Raideliikenteen valvontasuunnitelma 2026.....	1
1 Raideliikenteen valvonnan tavoitteet.....	2
1.1 Valvonnan suunnittelun periaatteet.....	2
2 Raideliikenteen valvonnan painopisteet.....	3
2.1 Raideliikenteen valvonnan strategiakauden erityiset painopisteet.....	3
3 Valvonnan toimijaryhmäkohtainen kohdentaminen 2026.....	4
3.1 Turvallisuusjohtamisjärjestelmäauditoinnit ja turvallisuuden hallintajärjestelmien tarkastukset.....	5
3.2 Toimintavarmuus- ja kyberturvallisuusvalvonta.....	6
3.3 Vaarallisten aineiden kuljetusten turvallisuuden valvonta (VAK-valvonta).....	6
3.4 Kalustovalvonta (sis. GOST-kalusto).....	6
3.5 ECM-valvonta.....	7
3.6 Oppilaitosvalvonta.....	7
3.7 Kaupunkiraideliikenteen valvonta.....	8
4 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	8
5 Valvonnasta kerättyjen tietojen käsittely.....	8

1 Raideliikenteen valvonnan tavoitteet

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomın raideliikenteen valvonnan tavoitteena on edistää turvallista ja vastuullista toimintaa Suomen raideliikennejärjestelmässä.

Valvontaa suunnitellaan vuosittain Traficomın raideliikenteen valvontastrategiaan pohjautuvalla valvontasuunnitelmalla viraston käytössä olevia tietoja hyödyntäen.

Valvonta suunnitellaan siten, että se kattaa erityyppiset kohteet. Riskiperusteisella valvonnalla huolehditaan siitä, että valvonnan toteutumista ja vaikutuksia seurataan säännöllisesti ja valvontatoimintaa kohdennetaan seurannan tulosten perusteella.

1.1 Valvonnan suunnittelun periaatteet

Traficomın Raideliikenteen valvontastrategia vuosille 2025-2027 ohjaa valvonnan suunnittelua. Valvontastrategian laadinnassa on huomioitu viraston strategiset tavoitteet, raideliikenteen kansallinen turvallisuussuunnitelma sekä raideliikenteen turvallisuuden tilakuva ja riskialueet.

Valvontasuunnitelmassa määritellään suoritettavat valvontatoimenpiteet huomioiden valvontatoiminnan resurssit ja lainsäädännöstä tulevat valvontaan kohdistuvat vaatimukset niin, että lainsäädännön vaatimukset täyttyvät. Suunnitelmassa kuvataan myös, miten valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan ja seurataan.

Valvontasuunnitelman laadinnassa on käytetty Traficomın raideliikenteessä käytössä olevaa riskiperusteista valvontatyökalua, jota on hyödynnetty turvallisuustodistusten, turvallisuuslupien ja ilmoitusmenettelyn piirissä olevien rataverkon haltijoiden valvontakohteiden valinnassa. Muiden valvontakohteiden valinnan osalta on myös käytetty riskiperusteista valintaa Traficomın eri lähteistä saamia tietoja hyödyntäen.

Valvontaa suunniteltaessa on huomioitu kattavasti toimijaan kohdistuva sääntely, jolloin samassa valvontatapahtumassa voidaan tarkastella toimijan toimintaa eri rooleissa.

Liikenne- ja viestintävirasto keskustelee valvonnasta ja valvonnan kehittämisestä muiden toimivaltaisten viranomaisten sekä muiden EU-jäsenvaltioiden kansallisten turvallisuusviranomaisten kanssa erilaisissa yhteistyöverkostoissa. Valvontaviranomaisten yhteistyöstä esiin nousevat tarpeet huomioidaan raideliikenteen valvontaa suunniteltaessa.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja. Suunnitelma on nähtävissä Traficomin verkkosivuilla.

Valvonnan käytännön toteuttamista ohjaa valvontasuunnitelman lisäksi Traficomin sisäiset valvonnan työohjeet.

2 Raideliikenteen valvonnan painopisteet

Traficomin raideliikenteen valvonnan keskeisin painopiste on turvallisuusjohtamisjärjestelmien toimivuuden todentaminen. Turvallisuusjohtamisjärjestelmien toimivuuden valvonnan lisäksi Traficomin valvontaa ohjaavat vuosittain valvontasuunnitelman yhteydessä tarkasteltavat ja kyseiselle valvontastrategiakaudelle julkaistavat erityiset painopisteet, jotka on esitelty Traficomin raideliikenteen valvontastrategiassa 2025-2027.

2.1 Raideliikenteen valvonnan strategiakauden erityiset painopisteet

Valvonnan vuosittain tarkasteltavilla painopisteillä tarkoitetaan Traficomin valvonnan kohteena olevia keskeisiä osa-alueita.

Painopisteet huomioidaan valvontatoimenpiteitä suunniteltaessa toimijakohtaisesti.

1. Riskienhallinta ja sen vaikuttavuus

Riskienhallinnan vaikuttavuuteen tullaan kiinnittämään erityistä huomiota vuonna 2026 toteutettavissa turvallisuusjohtamisjärjestelmäauditoineissa sekä turvallisuuden hallintajärjestelmien tarkastuksissa. Myös mm. toimintavarmuus-, kyberturvallisuus- sekä kalustoyksikön kunnossapidosta vastaavan yksikön (ECM) -valvonnassa tullaan arvioimaan riskienhallinnan vaikuttavuutta osana valvontakriteerien täyttymisen arviointia.

Valvonnassa tullaan kiinnittämään huomiota siihen, että riskienhallinta on kiinteä osa raideliikenteen toimijoiden turvallisuusjohtamista ja se johtaa turvallisuuden parantamiseksi tehtäviin toimenpiteisiin huomioiden myös riittävä yhteistyö toimintaympäristöön liittyvien muiden osapuolten kanssa.

2. Toimintavarmuus

Toimintavarmuutta tullaan valvomaan vuonna 2026 sekä osana turvallisuusjohtamisjärjestelmien valvontaa että erillisin tarkastuksin ja auditoinnein. Kohteet on valittu riskiperusteisesti toimintavarmuuden kannalta merkittävien kohteiden mukaan. Lisäksi tarkastus-/auditointikohteisiin on vaikuttanut vuonna 2025 saatu valvonta- ja poikkeamatieto. Vuonna 2026 toimintavarmuuden

valvontaa tehdään yhdessä kyberturvallisuuden valvonnan kanssa yhdistäen pääosin turvallisuusjohtamisjärjestelmävalvontaan.

Osana turvallisuusjohtamisjärjestelmävalvontaa keskitytään riskiperusteisesti olennaisimpiin toimintavarmuuden varmistamisen osa-alueisiin ja lähetetään toimintavarmuutta koskevia ennakkokysymyksiä.

Määräys valmiussuunnittelun varmistamisesta liikennejärjestelmässä päivittyi 26.11.2025. Määräyksessä on neljän kuukauden siirtymäaika, mikä huomioidaan valvontojen toteutuksessa.

3. Turvallisuuskulttuuri

Turvallisuuskulttuurin piirteiden havainnointia on käytetty valvontaa tukevana keinona ja siihen liittyvät Traficomien sisäiset toimintamallit ovat osin vielä kehityksen alla. Vuonna 2026 jatketaan turvallisuuskulttuurin havainnointia osana muuta valvontaa.

Vuonna 2026 jatketaan vuonna 2025 pilotoitua syvennettyä turvallisuuskulttuurin havainnointia, joka sisältää turvallisuusjohtamisjärjestelmäauditoinnin yhteydessä tehtävän tarkkailun lisäksi erillisiä haastatteluja. Syvennettyjä havainnointeja tehdään kahdessa rautatieliikenteen harjoittajan kohteessa.

3 Valvonnan toimijaryhmäkohtainen kohdentaminen 2026

Taulukossa 1 on esitetty valvontamäärät jaoteltuina valvontatyypeittäin.

Valvontamenetelmät on esitelty raideliikenteen valvontastrategiassa. Valvontaa täydentäviä keinoja hyödynnetään tarpeen mukaan.

Taulukko 1: Valvonnan määrät valvontatyypeittäin

Valvontatyyppi	Määrä
Toimintavarmuuden tarkastaminen tai auditointi (suoritetaan turvallisuusjohtamis-/hallintajärjestelmiin liittyvän valvonnan yhteydessä tai erillisinä tapahtumina)	9
Rautatieliikenteenharjoittajien auditoinnit ja tarkastukset	9
Rataverkonhaltijoiden auditoinnit ja tarkastukset	19
VAK-valvonta (suoritetaan turvallisuusjohtamis-/hallintajärjestelmiin liittyvän valvonnan yhteydessä tai erillisinä tapahtumina)	7
Kaupunkiraideliikenteen toimijoiden auditoinnit	3
ECM-valvonta (sertifioitujen toimijoiden valvonta erillisinä tapahtumina, muut suoritetaan turvallisuusjohtamisjärjestelmiin liittyvän valvonnan yhteydessä)	9
Rautatieliikenteen kalustotarkastukset	6
Oppilaitosvalvonta (suoritetaan turvallisuusjohtamisjärjestelmiin liittyvän valvonnan yhteydessä tai erillisinä tapahtumina)	3
Kyberturvallisuusvalvonnat	3

Auditoinnit ja tarkastukset voidaan toteuttaa haastatteluin joko etäyhteyksiä hyödyntämällä tai paikan päällä, ja ne voivat sisältää myös kenttäkäyntejä. Jokainen auditointi tai tarkastus suunnitellaan tarkemmin tapauskohtaisesti.

Suunnitellun valvonnan lisäksi tehdään tarvittaessa riskiperusteisesti valvontaa esille tulleisiin turvallisuushuoliin liittyen. Ennalta suunnitteleman valvonta voi olla esimerkiksi selvityspyyntö tai tarkastus.

3.1 Turvallisuusjohtamisjärjestelmäauditoinnit ja turvallisuuden hallintajärjestelmien tarkastukset

Turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja turvallisuuden hallintajärjestelmien valvonnassa tarkastellaan, että rautatieliikenteen harjoittajat ja rataverkon haltijat toimivat turvallisuusjohtamisjärjestelmiensä ja

turvallisuuden hallintajärjestelmiensä mukaisesti ja että nämä järjestelmät täyttävät niille asetetut vaatimukset.

Auditoinneissa ja tarkastuksissa huomioidaan lisäksi tapauskohtaisesti vaarallisten aineiden kuljetusten turvallisuuteen, ECM-toimintaan, oppilaitostoimintaan, toimintavarmuuteen sekä turvallisuuskulttuuriin liittyviä näkökulmia. Erillisten näkökulmien huomiointi voi sisältää etukäteishaastattelun etäyhteyksin, ennakkokysymyksiä, muiden valvontamenetelmien tai valvontaa täydentävien keinojen hyödyntämistä osana auditointia.

Lisäksi suoritetaan asiakirjavalvontaa esimerkiksi turvallisuuskertomuksiin liittyen. Turvallisuuskertomuksista annetaan yksilöity palaute erikseen määriteltäville kohteille.

3.2 Toimintavarmuus- ja kyberturvallisuusvalvonta

Toimintavarmuutta ja varautumista tarkastellaan turvallisuusjohtamisjärjestelmä-/turvallisuudenhallintajärjestelmävalvonnan lisäksi erillisissä toimintavarmuusauditoinneissa/-tarkastuksissa.

Valvonnassa tarkastellaan Traficomien määräyksen "Valmiussuunnittelun järjestäminen liikennejärjestelmässä" kriteerien mukaista varautumista eri tasoihin häiriötilanteisiin.

Traficom valvoo raideliikenteen kyberturvallisuutta kyberturvallisuuslain (NIS2) vaatimusten mukaisesti kohdistuen valvontaa ensisijaisesti raidejärjestelmän kannalta merkittäviin toimijoihin. Kyberturvallisuusvalvontaa tehdään yhdessä toimintavarmuuden valvonnan kanssa.

3.3 Vaarallisten aineiden kuljetusten turvallisuuden valvonta (VAK-valvonta)

VAK-valvonta kattaa vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (541/2023) mukaisen valvonnan.

Lisäksi valvontaa voidaan toteuttaa asiakirjavalvontana liittyen esimerkiksi turvallisuusneuvonantajan nimeämiseen, turvasuunnitelmiin ja sisäisiin pelastussuunnitelmiin.

VAK-valvontaa tehdään myös osana turvallisuusjohtamisjärjestelmä-/turvallisuudenhallintajärjestelmävalvontaa sekä kalustovalvontaa.

3.4 Kalustovalvonta (sis. GOST-kalusto)

Kalustovalvontaa toteutetaan erillisin tarkastuksin tai muun valvonnan yhteydessä.

Suomen sisäisessä liikenteessä oleva GOST-kalusto

Määräaikaisen lakimuutoksen alaista kalustoa, kunnossapitoa ja mallin toimintaa seurataan ylätasolla Liikenne- ja viestintäministeriön seurantatyöryhmässä, jossa on edustettuina ja nimettyinä kaikki asiaan liittyvät keskeiset osapuolet. Lisäksi Traficom valvoo kokonaisuutta tarkastuksin.

Yleisten valvontaperiaatteiden lisäksi Traficom valvoo GOST-kokonaisuutta perustuen ohjeeseen "Ohje OSJD/GOST-standardin mukaisen kaluston käyttämisestä Suomen sisäisessä rautatieliikenteessä".

GOST-kaluston valvontakohteet on valittu riskiperusteisesti aiempien valvontojen ja niiden tulosten sekä toiminnan luonteeseen perustuen.

Valiosopimuksen alainen kalusto

Valiosopimuksen alaiseen kalustoon kohdennetaan kolme valvontakertaa.

Pääpaino on seuraavissa kohteissa:

- Käyttöönottoluvat
- Huoltopäivämäärät
- Pakotesäätelyn noudattaminen
- Tekninen rajatarkastus
- Huomiota kiinnitetään myös operaattoreiden toimintaan rautatieraja-
asemilla

3.5 ECM-valvonta

Traficom valvoo ECM-asetuksen (2019/779/EU) artiklan 8 mukaisesti sertifioimiaan kaluston kunnossapidosta vastaavia yksiköitä (ECM, Entity in Charge of Maintenance) vuosittain ECM:n toimitiloissa tehtävin auditoinnein. Sertifiointikauden (5v) aikana Traficom valvoo ECM:n kunnossapitojärjestelmän sen kaikkien toimintojen osalta huomioiden ECM toiminnan maantieteellisen laajuuden ja toimipaikkojen määrän.

Traficom valvoo myös sertifioimattomien ECM:ien toimintaa. Valvontaa suoritetaan osana rautatieliikenteen harjoittajan turvallisuusjohtamisjärjestelmän valvontaa.

3.6 Oppilaitosvalvonta

Traficom valvoo oppilaitoksia erikseen tai, jos kyse on rautatieliikenteen harjoittajan sisäisestä oppilaitoksesta, osana rautatieliikenteen harjoittajan turvallisuusjohtamisjärjestelmän valvontaa.

3.7 Kaupunkiraideliikenteen valvonta

Traficom valvoo kaupunkiraideliikenteen toimijoita turvallisuusjohtamisjärjestelmään kohdentuvien auditointien avulla. Auditoinnit kohdennetaan kulloinkin valittuun turvallisuusjohtamisjärjestelmän osaan huomioiden toimijoihin kohdistunut aiempi valvonta sekä esiin nousseet riskitekijät. Auditointien lisäksi tehdään yksi liikennemerkkejä koskeva tarkastus.

Lisäksi jatketaan vuonna 2025 aloitettua kaupunkiraideliikenteen toimijoihin kohdistuvan turvallisuus- ja riskikyselyn analysointia.

4 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Toteutettua valvontaa seurataan Traficomissa maaliikennesektorin valvonta- ja luvanhallintatyöryhmän toimesta neljännesvuosittain, jolloin arvioidaan mahdollisia tarvittavia lisätoimenpiteitä valvontasuunnitelman toteuttamiseksi.

Vuoden 2027 tammikuussa arvioidaan vuoden 2026 valvonnan ja valvonnan painopistealueiden toteutumista sekä tehdään yhteenveto vuoden 2026 valvontasuunnitelman toteutumisesta.

5 Valvonnasta kerättyjen tietojen käsittely

Valvonnasta kerättyjä tietoja käsitellään kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä Traficomissa sisäisissä valvontatyöpajoissa, missä huomioidaan valvonnan tulokset ja niihin liittyvät trendit. Työpajojen perusteella päivitetään myös raideliikenteen riskikuvaa, jota kehitetään myös osana kansallista turvallisuussuunnitelmaa. Riskikuva toimii tukena valvonnan suunnittelussa. Lisäksi valvonnan tulokset päivitetään osaksi sisäistä Traficomissa raideliikenteen riskiperusteista valvontatyökalua.

Valvontahavaintoja käydään tarvittavin tavoin läpi kulloinkin valvotun organisaation kanssa ja tarpeen mukaan yleisellä tasolla esimerkiksi Traficomissa järjestämien sidosryhmätilaisuuksien yhteydessä.

Liikenne- ja viestintävirasto

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 17.12.2025. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Kaisa Sainio
Päällikkö

Emma-Liisa Tanska
Erityisasiantuntija